

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС ТВОРЧИХ РОБІТ СЕРЕД МОЛОДІ

НОМІНАЦІЯ

Державна служба, яка приваблює: як зацікавити молодь?

РОЛЬ МОЛОДІ В ПОДОЛАННІ КОРУПЦІЙНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ

Виконала:

Тетяна ГЛАДИНЮК

здобувачка 4 курсу спеціальності Право
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”

Львів – 2025

Вступ. Корупційна толерантність у публічній службі залишається однією з найбільших загроз демократичному розвитку та європейській інтеграції України. Низький рівень довіри до державних інституцій, сприйняття корупції як "нормальної практики" та небажання громадян чинити їй опір створюють умови для її відтворення. Особливо небезпечним є той факт, що корупційна поведінка часто виправдовується культурними й історичними факторами.

В умовах повномасштабної війни проблема боротьби з корупцією набула ще більшої актуальності. Кожна корупційна схема чи прояв толерантності до зловживань прямо підриває обороноздатність держави, ефективність використання міжнародної допомоги та довіру міжнародних партнерів. Молодь, яка сьогодні бере активну участь у волонтерських ініціативах, інформаційних кампаніях та навіть у лавах Збройних сил України, демонструє високий рівень відповідальності й готовності до змін. Це підкреслює її особливу роль у формуванні нових стандартів доброчесності та прозорості у публічній службі.

Метою дослідження є показати, чому саме молодь виступає ключовим ініціатором змін у процесі подолання корупційної толерантності, та окреслити напрями її впливу на розвиток прозорої, ефективної та відповідальної публічної служби.

1. Нові цінності, новий світогляд

Сучасне молоде покоління формує світогляд, корінним чином відмінний від усталеної ментальності попередників. Для молоді корупція не є прийнятною нормою, а навпаки, вона розглядається як одна з ключових проблем держави. За даними соціологічних досліджень, корупція постійно називається однією з найважливіших проблем українського суспільства, та колишня терпимість до неї швидко знижується. Ще донедавна молоді люди демонстрували відносно високу толерантність до побутової корупції, але з початком повномасштабної війни їхня готовність миритися з хабарництвом різко впала.

Нове покоління все частіше закликають колег і викладачів не миритися з корупційними практиками. Так, 26,7% опитаних студентів зазначили, що

стикалися з корупцією у вищих навчальних закладах, але цей негативний досвід не сприймають як належний. Протидіяти таким явищам допомагають освітні ініціативи: наприклад, проєкт «Прозорі університети» (за підтримки НАЗК і ПРООН) має на меті трансформувати навчальне середовище, формуючи серед викладачів та студентів саме «нульову толерантність» до будь-яких проявів корупції [1].

Після повномасштабного вторгнення Європа стала для молоді ще більш природнім вектором розвитку. Значна частина молодих українців бачить європейські цінності як фундамент майбутнього, зокрема пов'язуючи членство в ЄС із очищенням влади. Дослідження показують: близько 74% громадян підтримують вступ України до ЄС, і понад половина вважають, що євроінтеграція допоможе подолати корупцію та посилить верховенство права. Я вважаю, щоб реально зміцнити інституції і відновити довіру, потрібно нарешті потрапити до Євросоюзу, впровадити європейські закони, європейські стандарти, бо «імідж корумпованої країни» точно не буде допомагати у відбудові.

2. Впровадження інновацій та цифрових рішень

Сучасна цифровізація сприяє підвищенню прозорості та автоматизації публічних процесів, зменшуючи можливості для хабарництва та зловживань. Зокрема, в Україні ProZorro – електронна система державних закупівель – ускладнила корупційні схеми. Тендери стають відкритими для всіх учасників, а інформація про них доступна онлайн у режимі 24/7. За даними Мінекономіки, після впровадження цієї системи частка бізнесменів, які стикалися з корупцією, знизилася з 54% до 29% [2]. Відкритість даних та конкуренція в системі дозволили заощадити мільярди бюджетних гривень. Згідно з аналітикою, платформа зекономила Україні близько 6 млрд дол. США з 2017 року [3]. Аналогічний ефект спостерігається і в електронних сервісах: Prozorro.Market (онлайн-каталог держзакупівель) вже за перші півроку 2024-го зекономив понад 1,3 млрд грн і пришвидшив укладання угод.

Інші цифрові інструменти діють подібним чином (див. Таблиця 1)

Таблиця 1. Цифрові інструменти проти корупції в Україні та залучення молоді

Назва	Короткий опис	Вплив	Залучення молоді
ProZorro (публічні закупівлі)	Єдина електронна система проведення державних тендерів (організована спільно бізнесом, владою, СМГ).	Сприяє конкуренції та відкритості торгів; згідно з опитуванням, зменшила випадки корупції серед підприємців із 54% до 29%. Заощадила близько \$6 млрд з 2017 р.	Молоді волонтери моніторять тендери на порталі Dozorro, намагаються розробляти аналітичні сервіси.
ProZorro.Market (Держкаталог)	Електронний каталог товарів/послуг для невеликих держзакупівель (без тендеру).	Покращує швидкість закупівель і контролює ціни; першої половини 2024 року зекономив Держбюджету ≈1,3 млрд грн за рахунок прозорих процедур.	Молодь і підприємці-початківці використовують Market для зрозумілих умов продажу своїх товарів державі.
Е-декларування (НАЗК)	Єдиний реєстр електронних декларацій статків та доходів чиновників і депутатів.	Забезпечує прозорість доходів посадовців, запобігає конфлікту інтересів; громадяни можуть перевіряти майно чиновника, виявляти аномалії.	Активісти та студенти аналітично досліджують декларації; наприклад, розробляють чат-боти/плагіни для перевірки відомостей.
«Дія» (мобільний застосунок)	Універсальний державний портал електронних сервісів (ідентифікація, послуги соціальної сфери, бізнесу тощо).	Переводить послуги в електронну форму (будівництво, посвідчення моряків, пільги тощо), скорочуючи ризики корупції. Згідно з дослідженням, «антикорупційний ефект» цифровізації в Дії оцінюється у 7,4 млрд грн щороку.	Переважна частина користувачів «Дії» – молоді українці, які активно «цифрують» взаємодію з державною владою.
Чат-боти для скарг (Telegram, веб)	Електронні помічники (телеграм-боти, онлайн-форми) для подання повідомлень про корупцію.	Дає громадянам простий і безпечний канал скарг; наприклад, чатбот «ДоброЧесна Львівщина» дозволяє мешканцям Львівщини повідомити про корупцію анонімно або через «Дію», забезпечуючи швидке реагування.	Молодь розробляє і популяризує такі інструменти; програмісти та активісти створюють і модерують боти, долучаються до роботи Центрів протидії корупції.

Багато ініціатив підхоплені й на місцевому рівні. Державні і громадські програми (НАЗК, НАБУ, міжнародні донори) регулярно залучають молодь до тренінгів і навчальних курсів. Так, восени 2022 року 76 студентів з різних областей України пройшли антикорупційні навчання від ПРООН і НАБУ, підкресливши, що «молодь, як майбутні лідери, можуть відіграти важливу роль у досягненні прозорості та підзвітності» [4].

Наведені приклади (див. Таблиця 2) демонструють, що молодь не лише споживає цифрові антикорупційні інструменти, а й сама створює їх — від волонтерських проєктів до стартапів [5]. В її руках ключ до побудови прозорої публічної служби, адже вона пильно контролює владу через новітні технології та активно формує нетерпимість до корупції.

Таблиця 2. Молодь як агент змін: ініціативи та проєкти

Ініціатива / проєкт	Учасники	Мета	Результати
«Голос громади» (Івано-Фр. обл.)	Молодіжна команда з Прикарпаття	Створити електронну систему голосування для сільради і канал зворотного зв'язку з громадою.	Розроблено прототип е-голосування; проєкт став одним з переможців табору і отримав грант (≈\$15 тис.).
«Про корупцію простими словами» (Київ)	Київські школярі та студенти	Розробити інтерактивний навчальний курс про корупцію для підлітків і чат-бот для відповідей на питання.	Створено концепт курсу та чат-бота; проєкт відзначено експертами та отримав фінансування для реалізації.
E-voting System (Київ)	Учасники з Києва (студентська команда)	Забезпечити прозорі вибори до органів студентського самоврядування через електронне голосування.	Розроблено прототип системи для студентських виборів; відзначений на таборі з подальшим фінансуванням.
OCC-SOS (Дніпро)	Команда з Дніпра (студенти)	Аналогічна мета – прозорість виборів студентського самоврядування в університеті.	Розроблено інтерфейс та процедуру е-голосування; проєкт отримав підтримку експертів та грант.
«ГуртоLife» (Львів)	Львівська команда студентів	Модернізувати систему поселення в гуртожитки: онлайн-бронювання місць і прозоре розподілення.	Створено прототип порталу для бронювання гуртожитків; проєкт здобув перемогу в конкурсі і \$15 тис. на запуск.
«УкраїнаДії» (Львів)	Львівська команда активістів	Запустити веб-сторінку з інформацією про екологічні та етичні підприємства в Україні.	Розроблено дизайн та контент платформи; ініціатива також увійшла до фіналістів та отримала фінансування (≈\$15 тис.).

3. Освіта та формування культури доброчесності

У школі закладаються перші поняття про чесність, справедливість та відповідальність. В Україні останніми роками НАЗК та партнери активно впроваджують навчальні програми з доброчесності. Зокрема, у 2025 році НАЗК презентувало методичний посібник «PROдоброчесність» та «Антикорупційний курс для 9 класу», які допомагають учителям інтегрувати теми етики та прозорості у різні предмети. Головні повідомлення таких курсів підкреслюють: освітянам належить виховувати дітей у дусі нетерпимості до корупції, адже «якщо з дитинства виховувати нетерпимість до корупції, ми виховуємо громадян, які вже завтра будуть здатні змінювати суспільство» [6].

Порівнюючи з міжнародним досвідом, слід відзначити, що в деяких країнах позитивні приклади започаткування етичної освіти походять вже із початкової школи. Так, в Кенії Етика та Антикорупційна Комісія запровадила в усіх навчальних закладах мережу «Клубів доброчесності», де учні обговорюють етичні дилеми на тему прозорості. Ці клуби мають на меті виховувати почуття патріотизму, заохочувати дітей до запитань про підзвітність влади та підготовки громадян, які не побояться виступити проти корупції. У Грузії ТІ у 2004 році вже відзначала проєкт із національним шкільним конкурсом есе на тему

корупції, де учні змалювали власні історії та висловили досвід спостереження зловживань [7, с. 3].

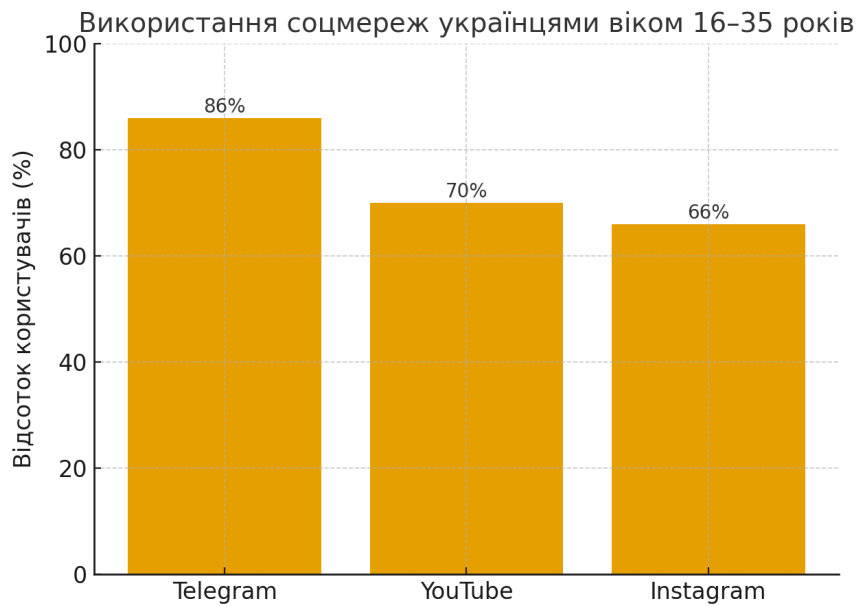
Університети стали наступним етапом формування доброчесності. В Україні Національне агентство з питань запобігання корупції розробило для вишів дисципліну «Антикорупція та доброчесність». Цей курс дає студентам комплексне розуміння ролі доброчесності у суспільстві й включає модулі про вплив корупції на бізнес, владу та освіту. Курс уже запровадили в провідних університетах (Київська політехніка, КМА, Чернівецький університет тощо).

Інтернаціонально процес відбувається подібно: у Південній Кореї, наприклад, керівники Transparency International Korea закликають інтегрувати антикорупційну освіту на всіх рівнях навчання після того, як опитування показало, що близько 40% молоді вважає багатство важливішим за чесність. На основі таких даних вони стверджують: «необхідно терміново запровадити систему освіти з доброчесності». Це означає включення відповідних тем до шкільної і університетської програми, як це вже запроваджується в Україні [8].

Ці приклади свідчать: освіта й ініціативи молоді в усьому світі природно нарощують свій вплив у боротьбі з корупцією. Спершу діти осягають базові цінності в школі, потім студенти отримують спеціальні знання, і нарешті юнаки самі стають агентами змін – лідерами кампаній і контролюючими громадянами.

4. Вплив через соціальні мережі та медіа

Соціальні мережі й месенджери є головними каналами комунікації молоді. Останні опитування показують які соц. мережі використовують українці віком 16-35 років (див. Діаграма 1) [9].

Діаграма 1. Популярність соціальних платформ серед українців віком 16–35 років.

Соціальні мережі надають ряд переваг для антикорупційних кампаній: широке охоплення та швидкий зворотний зв'язок. Повідомлення миттєво розповсюджується по багатьом групам через репости й вподобайки. Візуальний контент (відео, меми, інфографіка) краще запам'ятовується й більше «цікавинкою». Наприклад, під час липневих протестів саме публічні онлайн-повідомлення у Telegram та TikTok закликали виходити на мітинги – і цей сигнал миттєво мобілізував тисячі людей [10].

Таблиця 3 «Приклади антикорупційного впливу молоді через соціальні мережі»

Мережа	Тип контенту	Опис кейсу	Результат/охоплення
Telegram	Розслідування/інфо-пости	NABU Daily – Telegram-канал журналіста О. Новікова про справи НАБУ/САП; «Схеми: корупція в деталях» – щоденні розслідування високопосадової корупції	Тисячі підписників отримують оперативну інформацію про хід антикорупційних розслідувань; підвищення прозорості влади.
Twitter (X)	Текстовий заклик	Пост ветерана Д. Козятинського 22.07.2025 із закликом «виходити на акцію і відстоювати те, що будували»	Сотні студентів і підприємців зібралися 24.07.2025 на мітинг біля ОП на захист НАБУ/САП; протест висвітлили в ЗМІ.
YouTube	Освітнє відео	Відео «Антикорупція у вишах: розпізнай, реагуй, впливай» від Асоціації юридичних клінік. Студенти переглядають і обговорюють сценарії корупційних ситуацій у навчанні.	Викладено в мережі (YouTube) для загального доступу; використовується в антикорупційних курсах для студентів.

5. Кар'єра в державному секторі з новими підходами

Державна служба має ставати гнучкою, сучасною та прозорою організацією, де молоді фахівці бачать сенс своєї роботи і перспективи розвитку. Як наголошують експерти НАДС, сучасні молоді працівники прагнуть інноваційних рішень і професійного зростання, тому держава повинна забезпечувати рівні можливості для кар'єри та нормативно чіткі процедури відбору. Необхідно модернізувати комунікацію – «говорити мовою, яку розуміє молодь», формувати позитивний імідж публічної служби та створювати середовище, у якому держслужбовець відчуває свою значущість і вплив на суспільство. З іншого боку, державна служба повинна активно демонструвати власну відданість суспільству. Молоді фахівці хочуть бачити у владі чесність, прозорість і сучасні умови роботи (новітнє технічне забезпечення, гнучкі формати, а також повагу до їхніх професійних компетенцій). Саме така модель публічної служби буде привабливою для нових кадрів.

Для підвищення мотивації держава може акцентувати на соціальному призначенні посад, пропонувати пільги (наприклад, службове житло, додаткове страхування) та транслиувати успішні історії держслужбовців. Важливо також демонструвати реальний вплив державного управління на життя людей. Водночас молодь відштовхують корупція, непрозорість кар'єри та нечесний добір кадрів. Тому мотивацію збільшує усунення цих бар'єрів: наприклад, впровадження чітких правил підвищення по службі, відкритих конкурсів та контроль за дотриманням стандартів доброчесності. Як зауважує голова НАДС, держава гостро конкурує за таланти з приватним бізнесом, і «точиться справжня боротьба» за молодих чесних фахівців. Перемогти у ній можна, якщо створити прозорі правила гри, зробити держслужбу середовищем зросту для кожного. Крім того, дієвою мотивацією є університетські стажування і «дні відкритих дверей», що показують реалії публічної служби зсередини [11].

Під час вибору роботодавця молодь зазвичай враховує такі ключові фактори:

- **Перспективи кар'єрного розвитку:** можливість навчання, зростання по службі, менторська підтримка.
- **Заробітна плата та соціальні гарантії:** рівень доходу, пенсія, медичне страхування.
- **Зміст роботи та власні цінності:** наскільки професійна діяльність відповідає особистим інтересам і приносить суспільну користь.
- **Репутація роботодавця:** довіра до організації в суспільстві, імідж професійності.

Державна служба частково покриває ці очікування. З одного боку, вона пропонує стабільність і соціальні гарантії (часто державні працівники мають фіксований робочий графік і виплати). Разом з тим, у держслужбі традиційно є слабкі місця: часто не видно чіткого плану кар'єрного зростання і професійної підтримки, а зарплата може поступатися ринку.

З власного досвіду я розглядаю роботу в державному секторі за такими критеріями: по-перше, чи дає вона можливість застосувати мої знання для реальних змін, і по-друге, чи забезпечує розвиток. Наприклад, я як юрист бачу для себе цікавою роботу, пов'язану з правовим забезпеченням реформ, антикорупційною політикою або захистом прав громадян. Мене приваблювала б діяльність у Міністерстві юстиції України чи в антикорупційних органах, адже така робота поєднувала б мої професійні знання з можливістю реально впливати на встановлення справедливості та зміцнення верховенства права у державі. З іншого боку, я надаю велику вагу культурі та прозорості – тому при розгляді пропозицій буду шукати такі органи, де налагоджені чіткі правила роботи, немає зловживань, а керівники заохочують інновації. Отже, особисто мене приваблює робота з реальним соціальним ефектом та чесним керівництвом – саме тоді державний сектор стане для мене цікавим місцем праці.

За прогнозами експертів, майбутній держслужбовець має володіти широким спектром цифрових та аналітичних навичок. В епоху діджиталізації

потрібні спеціалісти з обробки та аналізу великих даних, розробники клієнтського досвіду й електронних сервісів, а також фахівці з кібербезпеки.

Не менш важливі «м'які» навички: комунікація, лідерство, вміння працювати в команді та управляти проєктами. Держслужбовець повинен добре розуміти принципи розвитку адміністративного менеджменту (наприклад, Agile-методологій), мати навички ефективних переговорів і знання іноземних мов (особливо англійської та європейських) для інтеграції з міжнародними партнерами. Відповідно до вимог євроінтеграції, знадобляться знання європейського законодавства та стандартів управління, а також компетентність у правових і етичних аспектах державного управління. Нарешті, важливою буде культура доброчесності: розуміння антикорупційного законодавства і принципів професійної етики. Державна служба наступного десятиріччя повинна постійно розвивати перепідготовку працівників, щоб наздогнати темпи змін і залучити необхідні уміння, зокрема, через навчальні програми та обміни.

На мою думку, тільки поєднання чітких реформ із прозорою політикою, сучасними технологіями та відкритою комунікацією зробить держслужбу привабливою для молоді. Натомість молодь запропонує державі ідеї, енергію та оновлені навички, які сприятимуть ефективному управлінню та зміцненню довіри громадян.

Висновки. Дослідження доводить, що саме молодь здатна стати тією рушійною силою, яка остаточно подолає корупційну толерантність у публічній службі. Нове покоління не мириться зі старими «правилами гри», воно прагне прозорості, законності й справедливості. Молоді фахівці приносять у державний сектор нові підходи, засновані на доброчесності, відкритості та відповідальності, і цим самим формують нову культуру державного управління. Кожна ініціатива, кожен приклад чесної поведінки, кожен голос проти корупції стає кроком до суспільства, де головною цінністю є служіння людям, а не власним інтересам.

Майбутнє української держави залежить від рішучості молодого покоління діяти чесно й принципово. Настав час сказати рішуче «ні» будь-яким

проявам корупційної поблажливості. Настав час творити нову культуру публічної служби.

Зруйнуймо корупційні бар'єри разом!

Для чесної держави. Для справедливого суспільства. Для нашого майбутнього.

Список використаних джерел

1. Капустинська Т. Навчитися доброчесності. Як в Україні борються з корупцією у вищій освіті/ Т. Капустинська. *Platfor.ma*. 2025. 23 квітня. URL:
<https://www.platfor.ma/topic/navchytysya-dobrochesnosti-yak-v-ukrayini-boryutsya-z-koruptsiyeyu-u-vyshhiy-osviti/>
2. Кіровоградська регіональна торгово-промислова палата. Prozorro зменшує корупцію: результати опитування бізнесу. 2025. 08 вересня. URL:
<https://chamber.kr.ua/reiestratsiia-torhovoimarky/100-ekonomichni-novini/1291-prozorro-zmenshue-koruptsiyu-rezultati-opituvannya-biznesu.html>
3. Yukins C., Kelman S. Overcoming Corruption and War – Lessons from Ukraine's ProZorro Procurement System / NCMA Contract Management Magazine. 2022. July. P. 22–27.
4. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН). Українська молодь долучилася до заходів із підвищення обізнаності про корупцію та шляхи боротьби з нею. 2022. 20 жовтня. URL:
<https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/ukrayinska-molod-doluchylasya-do-zakhodiv-iz-pidvyshchennya-obiznanosti-pro-koruptsiyu-ta-shlyakhy-borotby-z-neyu>
5. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН). Молоді активісти впроваджуватимуть інноваційні рішення для подолання корупції на місцевому рівні. URL:
<https://www.undp.org/uk/ukraine/news/molodi-aktyvisty-vprovadzhuvatymut-innovatsiyni-rishennya-dlya-podolannya-koruptsiyi-na-mistsevomu-rivni>
6. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК). В НАЗК презентували навчально-методичні матеріали про доброчесність для

- освітня. 2025. 20 серпня. URL:
<https://nazk.gov.ua/uk/novyny/v-nazk-prezentuvaly-navchalno-metodychni-materialy-pro-dobrochesnist-dlya-osvityan/>
7. Garcia J., Mousley S. Teaching Integrity to Youth: Examples from 11 countries (Спеціальне видання «Corruption Fighters’ Toolkit») / Transparency International, 2004. URL:
<https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/6197.pdf>
8. Kim S.-S. To be rich or to be honest? – Teaching integrity to the young in South Korea / Transparency International – Korea, The Korea Times. 2013. 5 травня. Опубліковано на сайті Partnership for Transparency Fund. URL:
<https://ptfund.org/to-be-rich-or-to-be-honest-teaching-integrity-to-the-young-in-south-korea/>
9. Поліковська Ю. Українська молодь віддає перевагу телеграму, ютубу та тіктоку, — дослідження / Ю. Поліковська. *MediaSapiens*. 2024. 13 серпня. URL:
<https://ms.detector.media/sotsmerezhi/post/35844/2024-08-13-ukrainska-molod-viddaie-perevagu-telegramu-yutubu-ta-tiktoku-doslidzhennya/>
10. Длігач А. Люди з картонками. Як молодь змінює правила політичної гри / А. Длігач. *Детектор медіа* / ZN.UA. 2025. 27 липня. URL:
<https://detector.media/infospace/article/242975/2025-07-27-lyudy-z-kartonkam-y-yak-molod-zminyuie-pravyla-politychnoi-gry//>
11. Сологуб І. Чи хоче молодь працювати на державній службі? *VoxUkraine : сайт*. 2023. URL:
<https://voxukraine.org/chy-hoche-molod-pratsyuvaty-na-derzhavnij-sluzhbi>
(дата звернення: 26.09.2025).